

КАТЕРИНА ГОЛОВЕНКО
Науковий керівник:
к.е.н., асистент Кащук К.М.
ЖДУ ім. Івана Франка.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема ефективності виробництва завжди займала одне з найважливіших місць серед проблем економічної науки. Інтерес до неї виникає на різних рівнях управління економікою – від власників приватного підприємства до керівників держави. Безперервний розвиток підприємства та як наслідок його економічне зростання є наслідком ефективності та результативності діяльності підприємства. Саме ефективність функціонування підтримує високий рівень конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Питання ефективності функціонування і проблеми економічного зростання займали одне з головних місць у дослідженнях ефективної діяльності підприємства. [1, с. 115–118].

Даній проблемі присвячено велику кількість робіт зарубіжних вчених, серед них такі, як Менкью Н., Макконнел К., Друкер П., Тендер А., та ін. В свою чергу питання ефективності та результативності вивчали такі вітчизняні науковці як: Загородній А., Іванілов О., Кулішов В., Мельник Л., Мних Є., Осіпов В., Пеліхов Є., Поддєрьогін А., Ткачук В. та ін.

Але, незважаючи на велику кількість наукових досліджень, основні теоретичні положення і практичні аспекти економічної ефективності функціонування підприємств, залишаються дискусійними і вимагають подальшого наукового дослідження.

Ефективність діяльності підприємства – це поняття, яке виражає відповідність результатів і витрат підприємства меті діяльності та інтересам власників [2, с. 61]. Поняття “ефективність” передбачає порівняння отриманих результатів діяльності з величиною витрат. Оскільки підприємство є відкритою системою і функціонує в межах певної національної економіки, проблему ефективності його діяльності можна розглядати з позицій різних зацікавлених сторін. Як економічна категорія ефективність має багато різновидів, а саме

- економічна ефективність відображає відповідність витрат і результатів діяльності підприємства цілям та інтересам його учасників у грошовій формі;
- соціальна – відображає відповідність витрат і соціальних результатів діяльності підприємства цілям і соціальним інтересам суспільства;
- екологічна – відображає відповідність витрат й екологічних результатів інтересам держави і суспільства;
- інші види ефективності. [3, 113-116]

Зазначимо, що на теперішній час, науковцями не визначено єдиного загальноприйнятого показника для визначення економічної ефективності господарської діяльності суб'єктів підприємництва. Питання визначення єдиного універсального показника для визначення економічної ефективності є актуальним і має потребу додаткового дослідження, та слід зазначити, що науковцями були запропоновані різні формули, які мали ряд переваг та недоліків.

Методичні засади оцінки економічної ефективності пов'язані з розрахунком співвідношення результату (ефекту) від виробництва до розміру ресурсів (витрат), які були витрачені з метою отримання даного результату і розраховується за загальною формулою:

$$e = \frac{E \rightarrow \max}{B \rightarrow \min} (1)$$

- де: e – критерій економічної ефективності;
 E – економічний результат (вигода, ефект);
 B – витрати на досягнення економічного результату.

Використання економіко-математичних методів в процесі дослідження рівня економічної ефективності підприємств дає можливість отримати системну оцінку господарської діяльності, а всі елементи системи необхідно розглядати в тісному взаємозв'язку.[4, 61-67]

Під час дослідження ефективності виробництва слід звернути увагу на виробничі функції, що характеризують залежність випущеної готової продукції від факторів впливу на процеси роботи підприємства. Розглянемо виробничу функцію запропоновану Коббом-Дугласом, яка враховує вплив двох факторів: капіталу і праці:

$$V = A * K^\alpha * L^\beta \quad (2)$$

де V – обсяг виробництва;

K – виробничі фонди;

L – робоча сила;

A – коефіцієнт пропорційності чимасштабності;

α, β – коефіцієнти еластичності обсягу виробництва до капіталу та праці, що характеризують приріст обсягу виробництва, який припадає на 1% приросту відповідного фактору виробництва.

При цьому, якщо зростають значення K і L у разів, то існує пряма пропорційна залежність у відповідності до якої зростає L у $n^{\alpha+\beta}$.

Вказану виробничу функцію опрацювали Р. Слоу, Е. Деніс, Ю. Штерн, які звернули увагу на необхідність врахування наступних факторів: кваліфікація працівників і технічний рівень виробництва:

$$V = A * K^\alpha * L^\beta * e^{Rt} \quad (3)$$

де: e^{Rt} – фактор, що відображає вплив якісних змін у виробництві, у тому числі технічного прогресу.

Застосування вищезазначеного підходу щодо дослідження економічної ефективності підприємства, на нашу думку, можлива на основі інтегрального показника, що поєднає в собі основні характеристики кожного показника системи оцінки економічної ефективності функціонування підприємств.

Висновки. Враховуючи все вище зазначене на нашу думку, теоретичний та методичний підхід до визначення економічної ефективності функціонування підприємств, має ґрунтуватися на: системному аналізі, що є одним з методів оцінки структурних зв'язків системи на основі поєднання статистичних і економіко-математичних методів та дослідженні впливу основних факторів на ефективність функціонування підприємств; визначенні оптимальних рівнів вхідних ресурсів; оцінці економічної ефективності підприємств на основі моделювання та розробки інтегральних показників, використання яких дозволяє проводити адекватні порівняння, визначати галузеві рейтинги підприємств та здійснювати всебічне оцінювання ефективності діяльності підприємств.

Список використаних джерел:

1. Рзаєв Г.І. Економічне зростання та сталий розвиток: ознаки і результати рівня конкурентоспроможності підприємств / Г.І. Рзаєв // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – №3. – Т. 2. – С. 115–118.

2. Городинська Д. М. Економічна стійкість підприємства / Д. М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 10 (42). – С. 141–146.

3. Косянчук Т.Ф. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства за сучасних умов/ Т.Ф. Косянчук, С.В. Кучма//Економічні науки. – 2014. – №3. – С. 113-116.

4. Кудренко Н.В. Теоретико - методичні підходи щодо оцінювання економічної ефективності функціонування підприємств / Н.В. Кудренко //Економіка. – 2014. – №24. – С.61-67